

N:o 34.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1909, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om åvägabringande af lagbestämmelser för betryggande af skogens återväxt å område, hvarest afverkningsrätt upplåtits åt utlänning.

Uti en inom Första Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 38, har herr *Gunnar Ekelund* anfört följande:

»I § 1 af lag angående vård af enskildes skogar af den 24 juli 1903 stadgas: 'Å skogsmark, tillhörig enskilde, må ej afverkning så bedrifvas, eller efter afverkningen med marken så förfaras, att skogens återväxt uppenbarligen äfventyras. Har sådan vanskötsel af skogsmark ägt rum, vare den, som låtit densamma komma sig till last, pliktig att vidtaga de åtgärder, som för återväxtens betryggande äro erforderliga. Är af ägare afverkningsrätt upplåten till annan och har denne gjort sig till vanskötsel skyldig, vare jämväl ägare ansvarig för att sådana åtgärder vidtagas; äge dock af den skyldige söka åter hvad han sålunda nödgats utgifva.'

Det är sålunda lagens mening att, om afverkningsrätt upplåtes genom aftal, skyldigheten att verkställa för återväxten behöfliga åtgärder i första rummet tillkommer afverkaren och först i andra rummet markägaren.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 7 Saml. 33 Häft. (N:o 34.)

Denna tanke har 1903 års Riksdag med all tydlighet framhållit i sin skrifvelse, n:o 136, till Konungen, där det heter: »Till fullo delande den af högsta domstolen uttalade uppfattning, att den, som öfverträdt lagens föreskrifter, bör drabbas af de för öfverträdelsen stadgade påföljder och att således, då vanskötsel af skogsmark ägt rum, den, som låtit vanskötseln komma sig till last, skall vara pliktig att vidtaga de åtgärder, som för återväxtens betryggande äro erforderliga, har Riksdagen låtit denna grundsats främst erhålla sitt uttryck i nämnda paragraf.»

Af praktiska skäl och för att göra lagen mera effektiv infördes bestämmelsen om att äfven ägare är ansvarig för återväxtens betryggande, men samtidigt infördes bestämmelsen om regressrätt för markägaren mot afverkningrättsinnehafvaren.

Om skogsvårdsstyrelse finner, att skogsmark är utsatt för vanskötsel, äger den att hos Konungens befallningshafvande påkalla undersökning, så kallad syn. Kan öfverenskommelse på grund af det vid synen upprättade instrumentet ej träffas eller hafva efter det öfverenskommelse träffats de däri aftalade åtgärderna icke blifvit utförda, äger skogsvårdsstyrelsen att vid domstol anhängiggöra och utföra talan mot vederbörande.

Är afverkaren utländsk undersåte, synas emellertid dessa bestämmelser svårigen kunna göras fullt effektiva, då utlänning näppeligen torde kunna åläggas att vid svensk domstol svara i mål af ifrågavarande beskaffenhet.

Den dubbla säkerhet för återväxtåtgärdernas fullgörande, som enligt lagens innehåll finnes i afverkningrättsinnehafvaren och markägaren, blir sålunda lätt illusorisk, och markägaren måste vidkännas de kraf å återväxtarbeten från skogsvårdsstyrelsens sida, som enligt lagen borde med större fog riktas mot afverkaren—utlänningen. Att 'af den skyldige söka åter hvad han sålunda nödgats utgifva' torde i sådant fall sällan låta sig göra.

Uttalanden från den enskilda skogsvårdens handhafvare i skilda delar af landet gifva också noggsamt vid handen, att ett stärfjande af utländska afverkares framfart är högelingen af behovet påkalladt. Så t. ex. anför skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län i sin berättelse för år 1907:

'Öfver $\frac{2}{3}$ af samtliga afverkningar bedrifvas i Bullarens och Vette härader, hvarifrån virket forslas till Bullarsjöarna, Svinesund och Idefjorden samt därifrån vidare flottledes in i Norge. Afverkarna äro så-

väl svenskar som norrmän. De senare, ett tiotal, utöfva en för länets skogar högst skadlig verksamhet, i det att de i köpekontrakten med skogsägarne sällan, om ens någonsin, göra några bestämmelser om kvarlämnande af fröträäd och stormkappor eller om afverkningarnas bedrifvande i öfrigt på ett sådant sätt, att skogens återväxt icke äfventyras, utan sköflas skogarna hänsynslöst i dessa med icke öfver sig god virkestillgång utrustade länsdelar, samtidigt som vederbörande markägare genom obilliga och minst sagdt egendomliga villkor i öfrigt i kontrakten icke sällan erhålla minimala vinster.'

Gifvet är, att då en lag stiftas, det äfven måste vara statsmakterna angeläget, att densamma blifver i afsedd riktning verksam. Att här föreligger ett fall, där möjligheten till lagens tillämpning kan dragas i tvifvelsmål, torde af det ofvan sagda framgå, och finner jag saken vara af den vikt, att jag anser mig böra på densamma fästa Riksdagens uppmärksamhet.

Att den ej blifvit behörigen beaktad vid skogslagens tillkomst torde åtminstone delvis berott därpå, att ett annat förhållande till grannlandet Norge då var rådande.

Enligt § 26 af kungl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet af den 18 juni 1864 skall utländing för att få här i riket »idka handels- eller fabriksrörelse, handtverk eller annan handtering» därtill begära Konungens tillstånd och har då att förete bevis om god frejd och ställa borgen för utskylder.

Det synes mig, som om i denna paragraf lämpligen skulle kunna inrymmas något stadgande därom, att utländing ej utan Konungens särskilda tillstånd må här i riket bedrifva skogsafverkning med eller utan sågverksrörelse samt att såsom villkor för sådant tillstånd meddelande stadgas skyldighet för den sökande att jämväl förete säkerhet för fullgörande af de åtgärder, som för skogsåterväxtens betryggande enligt lag åligga honom.

Skogsvårdsstyrelse bereddes då själfallet tillfälle att yttra sig om säkerhetens antaglighet och kunde följaktligen i tid förebygga, att utländingar af tvetydig beskaffenhet finge företaga skogsafverkningar i landet.

En följd af ett sådant stadgande blefve ju äfven den, att kronobetjäningen delvis finge skyldighet att öfvervaka utländingars afverkningar och sålunda blefve skogsvårdsstyrelserna ett väl behöfligt stöd.

Utan att vilja med bestämdhet yttra mig angående den form, hvarunder det af mig påpekade missförhållandet kan på lagstiftningens väg afhjälpas, får jag, då jag anser frågan tariffva en mera ingående undersökning, vördsamt hemställa, att Riksdagen behagade besluta att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig skrifvelse med anhållan, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda och därefter förelägga Riksdagen förslag till sådana ändringar antingen i lagen angående vård af enskildes skogar af den 24 juli 1903 eller i Kungl. Maj:ts förordning angående utvidgad näringsfrihet af den 18 juni 1864, att därigenom åstadkommes större säkerhet för återväxtens betryggande å områden, hvarest afverkningsrätt blifvit till utländing upplåten.»

*Utskottets
yttrande.*

Utlännings rätt att tillgodogöra sig naturtillgångar här i landet eller här idka näring är i åtskilliga afseenden inskränkt. Sålunda skall enligt kungl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 i hvarje fall på särskild pröfning af Konungen bero, om utländsk man eller kvinna må här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, handverk eller annan handtering, drifva masugn eller hytta, stångjärnsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse såsom handverk. Ansökning om rätt att idka handels- eller fabriksrörelse, handverk eller annan handtering skall åtföljas bland annat af vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen. Vidare har i kungl. kungörelsen den 3 oktober 1829 stadgats, att utländsk undersåte icke skall vara berättigad att i riket förvärfva och besitta fast egendom, utan att han därtill undfått Kungl. Maj:ts tillstånd. Utlänning får ej heller här i landet inmuta mineralfyndighet eller utan särskildt tillstånd förvärfva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift, eller vara hufvudredare i svenska fartyg eller idka flottning i allmän flottled inom svenskt område utan att ställa vederbörligen godkänd säkerhet för fullgörande af hvad flottande åligger m. m. Enligt hvad utskottet inhämtat lär det aldrig förekomma, att Kungl. Maj:t meddelar utlänning, som är bosatt utom riket, tillstånd, hvarom ofvan nämnts, utan att därvid det villkoret knytes, att sökanden skall hafva ett i orten bosatt ombud, som är svensk undersåte, hvilken äger för honom tala och svara. Är fråga om rätt att förvärfva och besitta fast egendom, uppställes detta villkor äfven om sökanden är bosatt i Sverige.

Utlännings rätt att här i riket afverka skog torde ej kunna anses

såsom sådan rörelse eller handtering, som afses i ofvanberörda bestämmelser i näringsfrihetsförordningen. Denna rätt är icke heller eljest underkastad några särskilda inskränkningar utöfver de för svenskar i detta afseende gällande. Detta förhållande synes desto mera ägnadt att påkalla lagstiftarens uppmärksamhet, som med afverkningsrättens utöfvande följa särskilda skyldigheter, hvilkas fullgörande äro af vikt för det allmänna.

Enligt 1 § i lagen angående vård af enskildes skogar den 24 juli 1903 åligger skyldigheten att vidtaga åtgärder, som erfordras för betryggandet af återväxten af skogen å mark, som blifvit utsatt för vanskötsel, den, som låtit sig komma vanskötseln till last. »Är af ägare afverkningsrätt upplåten till annan och har denne gjort sig till vanskötsel skyldig, vare», säger lagen, »jämväl ägare ansvarig för att sådana åtgärder vidtagas, äge dock af den skyldige söka åter hvad han sålunda nödgas utgifva.» Beträffande ifrågavarande paragraf, som erhållit sin formulering af det särskilda utskott, som vid 1903 års riksdag behandlade förslaget till lagen, anförde samma utskott bland annat följande: »Till fullo delande den af högsta domstolen uttalade uppfattning, att den, som öfverträdt lagens föreskrifter, bör drabbas af de för öfverträdelser stadgade påföljder och att således, då vanskötsel af skogsmark ägt rum, den, som låtit vanskötseln komma sig till last, skall vara pliktig att vidtaga de åtgärder, som för återväxtens betryggande äro erforderliga, har utskottet låtit denna grundsats främst erhålla sitt uttryck i nämnda paragraf. Men af praktiska skäl och med hänsyn till angelägenheten däraf, att lagen varder i möjligaste måtto effektiv, har utskottet tillika funnit nödvändigt att, för den händelse af ägare afverkningsrätt upplåtits till annan och denne gjort sig skyldig till vanskötsel, jämväl ägare — den, som meddelat upplåtelsen eller hans efterträdare i rätten till fastigheten — blifver ansvarig för att sådana åtgärder vidtagas. En ägare af skogsmark skulle nämligen eljest alltför lätt kunna kringgå lagens bestämmelser genom skenupplåtelse af afverkningsrätt till annan person, som saknade medel att verkställa de åtgärder för återväxtens betryggande, hvartill han enligt lagen blefve skyldig, eller som genom att afvika undandroge sig berörda skyldighet.»

Äfven om det enligt utskottets uppfattning är tydligt, att stadgandena i denna paragraf skola så tolkas, att ägare är i samma ordning ansvarig för vidtagande af här afsedda åtgärder som afverkningsrätts-hafvare, har dock, enligt hvad utskottet inhämtat, stadgandena under-

stundom så förstås, att skogsvårdsstyrelserna ansett sig förhindrade hålla sig till ägare, förrän åtgärder mot afverkningsrättshafvaren visat sig fruktlösa. Bortsedt emellertid från denna omständighet, kommer dock utlänning, om han såsom afverkningsrättshafvare gör sig skyldig till sådan vanskötsel, som här afses, faktiskt ofta i en i förhållande till landets egna invånare gynnad ställning, hvilken här särskildt framträder i processuellt hänseende.

Stämning i hithörande mål skall ske till den domstol, där skogen är belägen, såvida ej skogsvårdsstyrelse enligt lagens 4 § på den försumlige utlänningen-afverkningsrättshafvarens bekostnad verkställt på styrelsen ankommande åtgärder för skogens återväxt, och denna kostnad af styrelsen återsökes, eller fråga är om ägares regressrätt mot afverkningsrättshafvare enligt 1 § i lagen. Att gifva i utlandet vistande utlänning del af stämning till domstol här i landet eller af hos öfverexekutor här i riket gjord ansökning om afverkningsförbud, möter naturligtvis stora svårigheter. I de fall, där rättegång i hithörande mål kan anhängiggöras vid utländsk domstol, d. v. s. om anspråket afser ersättning, som nyss nämnts, till skogsvårdsstyrelse eller skogens ägare, äro omgången och kostnaderna för rättegången naturligen vida större än i allmänhet är fallet, om afverkningsrättshafvaren är svensk. Men äfven om utlänning skulle anträffas med stämning här i landet och dömas af svensk domstol, återstår svårigheten att få domen verkställd i utlandet, där detta kan ifrågakomma och vara nödvändigt på grund af att utlänningen saknar egendom i Sverige.

Att afverkningsrättshafvare är utlänning, kan alltså såväl för skogsvårdsstyrelse som för ägare af skogsmarken innebära en ingalunda oväsentlig inskränkning i den dem eljest i allmänhet tillkommande möjlighet enligt ifrågavarande lag. För en sådan inskränkning synes utskottet allt fog saknas. Enligt utskottets uppfattning kan det därför icke vara annat än riktigt, att åtgärder vidtagas i af motionären föreslaget syfte. Beträffande det närmare innehållet af en blifvande lagstiftning i detta afseende — hvilket blott efter en närmare utredning lär kunna angifvas — vill utskottet endast framhålla, att utlänning för erhållande af rätt till skogsafverkning här i landet synes böra åläggas skyldighet dels att ställa säkerhet för fullgörande af de åtgärder, som för återväxtens betryggande enligt lag ankomma på honom, dels ock att, i den mån så kan anses erforderligt, för sig hafva här i landet bosatt svenskt ombud, som för honom kan tala och svara.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om lagbestämmelser för att gent emot utlänning, till hvilken upplåtits afverkningsrätt till skog, må vinnas större säkerhet för fullgörande af de till återväxtens betryggande å skogsmarken erforderliga åtgärder.

Stockholm den 22 mars 1909.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer

af herrar *Trygger, af Ekenstam, Rudebeck, Ridderbjelke* och *Gustaf Andersson*.
